

УДК 343.344

DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2024.21.306232>

О. І. Матюшенко,

канд. наук з держ. управління, доц.,
завідувач кафедри кримінального
права Національної академії
внутрішніх справ

**ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ, БОЙОВІ ПРИПАСИ, ВИБУХОВІ
РЕЧОВИНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ У СТ. 262
ТА СТ. 410 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена визначенню особливостей вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин як предметів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 262 та ст. 410 Кримінального кодексу України. Вказано, що спільними предметами для означених норм (ст. 262 та ст. 410 КК) є вогнепальна зброя, бойові припаси та вибухові речовини. Констатовано відсутність єдиного підходу до визначення поняття «зброя» та здійснено аналіз наукових думок щодо її дефініції. Проаналізовано міжнародно визнану дефініцію вогнепальної зброї.

Проаналізовано положення ряду чинних нормативно-правових актів, в яких визначаються та класифікуються вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини. Визначено, що бойові припаси є видом зброї, а вибухові речовини – одним із видів бойових речовин.

Вивчено Проекти Законів України «Про право на цивільну вогнепальну зброю», реєстр. № 5708 від 25.06.2021 р. та «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю», реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021 р., метою яких є забезпечення права громадян на активний особистий захист життя та здоров'я від злочинних посягань за допомогою вогнепальної зброї, а також приведення існуючого нормативного регулювання поводження зі зброєю у відповідність до Конституції України, посилення дотримання режиму законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріплення прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, розпорядження та використання зброї і боєприпасів, врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані. Визначено відмежування у положеннях законопроектів між поняттями зброї, вогнепальної зброї та бойових припасів.

Зроблено висновок про необхідність законодавчого закріплення поняття предметів злочинів, що порушують правила поводження з предметами, які становлять підвищену небезпеку. Доведено слушність пропозиції щодо розширення кола предметів у злочині, передбаченому ст. 262 КК шляхом включення до них інші бойові речовини, що, як доведено в статті, охоплюють вибухові речовини. Акцентовано увагу на

обґрунтованості такої позиції і необхідності її реалізації для удосконалення норм КК.

***Ключові слова:** кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, військові кримінальні правопорушення, предмети, які становлять підвищену небезпеку, вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини.*

Постановка проблеми. Існуючий стан правового регулювання проблеми унормування поведінки із вогнепальною зброєю та бойовими припасами викликає колізії у правозастосуванні. Незважаючи на перебування в цивільному обігу значної кількості вогнепальної зброї та бойових припасів, пов'язані із цим правовідносини не врегульовані жодним законом, а всі питання, пов'язані з їх обігом, регламентовані підзаконними актами ряду міністерств. Застарілість чинної нормативної бази не дозволяє громадянам ефективно та законно реалізувати право на захист, а органам державної влади – належним чином контролювати обіг зброї. Як свідчить зарубіжний досвід, законодавчо врегульоване право громадян на зброю є одним із найбільш дієвих інструментів у боротьбі зі злочинами проти життя та здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості, власності, громадського порядку. Тому актуальною є потреба забезпечення умов для здійснення гарантованого Конституцією України права громадян захищати життя та здоров'я від протиправних посягань шляхом доступу до законного володіння зброєю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним питанням кримінальних правопорушень, предметом яких є вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, присвячували свої наукові праці М. О. Акімов, П. П. Андрушко, В. В. Голубощ, Л. М. Демидова, С. Я. Лихова, С. М. Мохончук, В. О. Навроцький, В. А. Робак, О. М. Сарнавський, В. Л. Соколовський, В. П. Тихий, М. І. Хавронюк.

Мета статті – визначити особливості вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин як предметів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 262 та ст. 410 Кримінального кодексу України (далі – КК).

Виклад основного матеріалу. В нормах КК відповідальність за незаконне заволодіння вогнепальною зброєю передбачається у двох випадках: у ст. 262 КК «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем» та у ст. 410 КК «Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем». Причому, у ст. 262 КК предметом кримінального правопорушення, крім вогнепальної зброї, є бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої чи радіоактивні матеріали. Натомість у ст. 410 КК предметом злочину визнається будь-яка зброя (холодна та гладкоствольна мисливська), бойові припаси, вибухові або інші бойові речовини, засоби пересування, військова та спеціальна техніка чи інше військове майно¹.

Таким чином, спільними предметами для означених норм (ст. 262 та ст. 410 КК) є вогнепальна зброя, бойові припаси та вибухові речовини.

У науковій літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «зброя». Науковці розглядають її як предмет, призначений для ураження живої сили та техніки на відстані снарядом, який отримує скерований рух за рахунок енергії згоряння порохового газу² чи предмет, призначений для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за

¹ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

² Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Под ред. д-ра юрид. наук, проф. Е. Л. Стрельцова. Харків : Одиссей. С. 434.

допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металюного заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані³ або як пристрої та предмети, конструктивно призначені для ураження живої цілі та для подачі звукових чи світлових сигналів⁴. Тому логічною є пропозиція про необхідність закріплення у примітках до відповідних статей КК поняття предметів злочинів, що порушують правила поводження з предметами, які становлять підвищену небезпеку⁵. Така позиція є обґрунтованою і повинна бути реалізованою для удосконалення норм КК, адже на сьогодні в Україні відсутнє уніфіковане законодавчо визначене поняття зброї.

Натомість, в міжнародно визнаних документах вказується, що вогнепальна зброя – це будь-яка переносна ствольна зброя, яка спричинює постріл, призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної вогнепальної зброї або її моделей⁶.

Згідно з положеннями Наказу Міністерства екології та природних ресурсів України № 56/м від 31.03.2003 р. «Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів» зброя поділяється на: а) вогнепальну – зброю, в якій снаряд (куля, шріт тощо) приводиться в рух миттєвим звільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші); б) мисливську вогнепальну – мисливські карабіни, гладкоствольні рушниці, гладкоствольні

³ Соколовський В. Л. Громадська безпека як об'єкт злочину: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. С. 217.

⁴ Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Зброєзнавство: правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ : монографія. Київ, Міжнародна організація „BeeZone”, 2004. С. 400.

⁵ Соколовський В. Л. Громадська безпека як об'єкт злочину : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. С. 4.

⁶ Протокол «Проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності» від 31.05.2001 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792.

рушниці із свердловиною «парадокс» з нарізами 100-140 мм на початку або в кінці ствола, мисливські рушниці із свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці, що мають нарівні з гладкими і нарізні стволи, та мисливські малокаліберні гвинтівки; в) бойову нарізну вогнепальну – зброю армійських зразків або виготовлену за спеціальними замовленнями (пістолети, револьвери, гвинтівки, карабіни, автомати, кулемети тощо); г) пневматичну – пістолети, револьвери, гвинтівки калібру понад 4,5 міліметра зі швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, в яких снаряд (куля) приводиться в рух за рахунок стиснутих газів; д) бойові припаси (далі – боєприпаси) – це патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, а також заряджені патрони для гладкоствольних мисливських рушниць, мисливський порох і капсулі⁷.

Положеннями п. 8.2 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622 (із змінами, внесеними згідно з Наказами МВС № 292 (з0297-99) від 13.04.99, № 749 (з1483-13) від 07.08.2013) (далі – Інструкція), визначено, що вогнепальна зброя – це зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металевих зарядів) та мають кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на певній відстані⁸.

⁷ Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України № 56/м від 31.03.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0298-03>.

⁸ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї і вибухових матеріалів : затверджена наказом МВС України від 25.03.1993 р. № 164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/page>.

У постанові Пленуму Верховного Суду України (далі – ППВСУ) № 10 від 22.12.2006 р. «Про судову практику у справах про хуліганство» під зброєю розуміються пристрої заводського чи кустарного виробництва, призначені для ураження живої цілі за допомогою снаряда (кулі, дробу), що приводяться в рух за рахунок енергії порохових газів чи інших спеціальних горючих сумішей⁹.

Бойові припаси є видом зброї¹⁰. Відповідно до положень ст. 1 Закону України «Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії» від 21.09.2000 р., бойові припаси – це вид озброєння, призначений для ураження живої сили противника, знищення його бойової техніки, руйнування укріплень, споруд, виконання інших завдань¹¹. Натомість положення п. 8.9 Інструкції визначається, що боєприпаси – це спеціально виготовлені вироби одноразового використання, які призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту¹². Як зазначає п. 5 ППВСУ № 3 від 26.04.2002 р., до бойових припасів відносяться патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби в зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху¹³. Положення Інструкції до бойових припасів

⁹ Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22.12.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>.

¹⁰ Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України № 56/м від 31.03.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0298-03>.

¹¹ Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії : Закон України від 21.09.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1991-14#Text>.

¹² Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї і вибухових матеріалів : затверджена наказом МВС України від 25.03.1993 р. № 164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/page>.

¹³ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами :

відносять заряджені патрони до гладкоствольних мисливських рушниць, мисливський порох і капсулі¹⁴. Як бачимо, поняття «бойових припасів», що міститься в Інструкції, є більш широким і обґрунтованим, на відміну від передбаченого у ППВСУ: патрони та набої до гладкоствольної мисливської зброї, а також патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, також можуть бути предметом злочинів.

Вибухові речовини, як вид предмету аналізованих злочинів, відповідно до положень Закону України «Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення», – це хімічні речовини, здатні під впливом зовнішніх дій до швидкого хімічного перетворення, що відбувається з виділенням великої кількості тепла і газоподібних продуктів¹⁵. Згідно положень Інструкції, вибухові речовини – це хімічні сполуки чи суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до саморозповсюдження з великою швидкістю хімічної реакції з утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла¹⁶. ППВСУ (п. 6) вказує, що до вибухових речовин відносяться порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх сполуки або суміші, здатні вибухнути без доступу кисню¹⁷. Такий стан справ є невдалим, оскільки в ньому не названі характерні ознаки вибухових речовин¹⁸.

Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

¹⁴ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боеприпасів до неї і вибухових матеріалів : затверджена наказом МВС України від 25.03.1993 р. № 164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/page>.

¹⁵ Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення : Закон України від 23.12.2004 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2288-15>.

¹⁶ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боеприпасів до неї і вибухових матеріалів : затверджена наказом МВС України від 25.03.1993 р. № 164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/page>.

¹⁷ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

¹⁸ Навроцький В. О. Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та народного здоров'я : лекції для студентів юридичного факультету. Львів, 1997. С. 40.

Слід детальніше зупинитися на співвідношенні вибухових речовин з бойовими припасами, які, на думку В. В. Голубоша, співвідносяться як загальне із частковим, адже вибухові речовини є невід'ємним компонентом бойових припасів, з яких завжди можна отримати вибухові речовини¹⁹. Бойові припаси завжди перебувають у зібраному вигляді, тобто – це певні пристрої, які при взаємодії їх частин і деталей можуть бути придатними для ураження живої цілі, знищення оточуючого середовища чи заподіяння шкоди²⁰.

Щодо інших бойових речовин, які є предметом діяння, передбаченого ст. 410 КК, слід зазначити наступне. Інші бойові речовини – це хімічні речовини, їх сполуки та суміші, біологічно активні речовини, які використовуються для спорядження хімічної чи біологічної зброї. Загалом, вибухові речовини є одним із видів бойових речовин, тому правильним є твердження, що інші бойові речовини – це всі бойові речовини, крім вибухових²¹. Зрозуміло, що такі речовини становлять загрозу в разі вчинення з ними будь-якої дій особою, в якій відсутні навички поводження з речовинами подібного роду. На сьогодні кримінальна відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання, заволодіння шляхом шахрайства чи шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем бойовими речовинами у ст. 262 КК не передбачається, натомість криміналізована у ст. 410 КК. Враховуючи викладене, видається необхідним розширити коло предметів злочинів, передбачених ст. 262 КК і передбачити відповідальність за відповідні діяння щодо інших бойових речовин.

В Україні періодично виникають законодавчі дискусії з приводу унормування поводження зі зброєю. Так, найбільш резонансними стали

¹⁹ Голубош В. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої (статті 262, 263, 263-1, 264 КК) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. С. 132.

²⁰ Белоконев В. М. Співвідношення понять «боєприпаси» і «вибухові речовини» у кримінальному праві. *Право України*. 1997. № 2. С. 27–30.

²¹ Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2018. С. 987.

Проекти Законів України «Про право на цивільну вогнепальну зброю», реєстр. № 5708 від 25.06.2021 р. та «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю», реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021 р. Вказані законопроекти є альтернативними і мають на меті забезпечення права громадян на активний особистий захист свого життя та здоров'я, життя та здоров'я інших людей від злочинних посягань за допомогою вогнепальної зброї, а також приведення існуючого нормативного регулювання поведінки зі зброєю у відповідність до Конституції України, посилення дотримання режиму законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріплення прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, розпорядження та використання зброї і боєприпасів, врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані.

У ст. 5 Проекту Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю», реєстр. № 5708 від 25.06.2021 р. визначаються категорії цивільної вогнепальної зброї: а) автоматична вогнепальна зброя; б) гладкоствольна короткоствольна вогнепальна зброя (травматична); в) короткоствольна вогнепальна зброя, (за виключенням гладкоствольної короткоствольної (травматичної) зброї); г) довгоствольна вогнепальна гладкоствольна зброя; д) довгоствольна вогнепальна нарізна і комбінована вогнепальна зброя²². Тобто, даний законопроект чітко говорить про класифікацію лише вогнепальної зброї. Натомість, проектом Закону України «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю», реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021 р. пропонується класифікувати цивільну зброю наступним чином: а) автоматична вогнепальна зброя; б) довгоствольна вогнепальна гладкоствольна зброя, пневматична зброя калібру більше 4.5 мм та швидкістю пострілу понад 150 м/с, зброя під набій «Флобера» калібру більше

²² Про право на цивільну вогнепальну зброю : Проект Закону України від 25.06.2021 р., реєстр. № 5708. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

4 мм; в) короткоствольна нарізна вогнепальна зброя та гладкоствольна короткоствольна вогнепальна зброя (менш летальної дії); г) довгоствольна вогнепальна нарізна і комбінована вогнепальна зброя²³.

В Проекті Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», реєстр. № 5708 від 25.06.2021 р. міститься визначення зброї загалом, якою є пристрій або предмет, спеціально виготовлений, конструктивно призначений та технічно придатний для знищення, ураження, ушкодження або заподіяння іншого руйнівного впливу на живі чи неживі об'єкти та цілі, та який не має іншого прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення²⁴. Проект Закону України «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю», реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021 р. містить уточнення у визначенні зброї загалом щодо її легкого пристосування для знищення, ураження, ушкодження або заподіяння іншого руйнівного впливу...²⁵.

Вогнепальною зброєю Проект Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», реєстр. № 5708 від 25.06.2021 р. визначає будь-яку переносну ствольну зброю, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані, за винятком старовинної вогнепальної зброї в незарядженому стані, яка виготовлена до 1899 р. включно та не призначена для стрільби патронами з металевими гільзами центрального бою та кільцевого запалення²⁶.

Проектом Закону України «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю», реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021 р.

²³ Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю : Проект Закону України від 13.07.2021 р., реєстр. № 5708-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/828674>.

²⁴ Про право на цивільну вогнепальну зброю :Проект Закону України від 25.06.2021 р., реєстр. № 5708. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

²⁵ Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю : Проект Закону України від 13.07.2021 р., реєстр. № 5708-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/828674>.

²⁶ Про право на цивільну вогнепальну зброю :Проект Закону України від 25.06.2021 р., реєстр. № 5708. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

пропонується визнавати вогнепальною зброєю будь-яку ствольну зброю, яка призначена для ураження цілей металевими елементами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металевих зарядів) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані, за винятком старовинної вогнепальної зброї в незарядженому стані, яка виготовлена до 1899 р. включно та не призначена для стрільби патронами з металевими гільзами центрального бою та кільцевого запалення²⁷.

Різниця між наведеними визначеннями полягає у тому, що у першому випадку вогнепальною зброєю є лише переносна ствольна зброя (у другому випадку мова йде лише про ствольну зброю), яка призначена для ураження цілей снарядами (у другому випадку – металевими елементами).

Крім того, положеннями законопроекту «Про право на цивільну вогнепальну зброю», реєстр. № 5708 від 25.06.2021 р. визначаються поняття з десятка видів вогнепальної зброї: автоматичної вогнепальної зброї, бойових припасів, гладкоствольної вогнепальної зброї, гладкоствольної короткоствольної вогнепальної зброї (травматичної), довгоствольної (довгої) вогнепальної зброї, комбінованої вогнепальної зброї, короткоствольної (короткої) вогнепальної зброї, напівавтоматичної вогнепальної зброї, нарізної вогнепальної зброї, старовинної (антикварної) вогнепальної зброї, цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів²⁸.

Проектом Закону України «Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю», реєстр. № 5708-1 від 13.07.2021 р. передбачається існування та визначення набагато меншої кількості зброї, а саме: автоматичної вогнепальної зброї, гладкоствольної вогнепальної зброї, гладкоствольної короткоствольної вогнепальної зброї (зброї менш летальної

²⁷ Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю : Проект Закону України від 13.07.2021 р., реєстр. № 5708-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/828674>.

²⁸ Про право на цивільну вогнепальну зброю : Проект Закону України від 25.06.2021 р., реєстр. № 5708. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

дії), довгоствольної (довгої) вогнепальної зброї, комбінованої вогнепальної зброї, короткоствольної вогнепальної зброї, напівавтоматичної вогнепальної зброї, нарізної вогнепальної зброї²⁹.

Висновок. Незважаючи на активні законодавчі та наукові дискусії з приводу визначення, сутності та унормування поведження з вогнепальною зброєю, ці питання не набули остаточного вирішення. Виглядає доцільним необхідність законодавчої дефініції вказаних предметів, що сприятиме чіткому застосуванню норм чинного законодавства та зменшенню порушень законодавчих актів практичними працівниками. Крім того, слід звернути увагу на слушні пропозиції науковців щодо розширення кола предметів у злочині, передбаченому ст. 262 КК, включивши до них інші бойові речовини, що охоплюють вибухові речовини.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник. Под ред. д-ра юрид. наук, проф. Е. Л. Стрельцова. Харків : Одиссей. 523 с.
3. Соколовський В. Л. Громадська безпека як об'єкт злочину : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 262 с.
4. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Зброезнавство: правові основи обігу вогнепальної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ : монографія. Київ, Міжнародна організація «VeeZone», 2004. С. 337–359.
5. Протокол «Проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності» від 31.05.2001 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792.
6. Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України № 56/м від 31.03.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0298-03>.

²⁹ Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю : Проект Закону України від 13.07.2021 р., реєстр. № 5708-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/828674>.

7. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї і вибухових матеріалів : затверджена наказом МВС України від 25.03.1993 р. № 164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/page>.

8. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22.12.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>.

9. Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спец хімії : Закон України від 21.09.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1991-14#Text>.

10. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26.04.2002 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

11. Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення : Закон України від 23.12.2004 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2288-15>.

12. Навроцький В. О. Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та народного здоров'я : лекції для студентів юридичного факультету. Львів, 1997. 26 с.

13. Голубош В. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої (статті 262, 263, 263-1, 264 КК) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 259 с.

14. Белоконєв В. М. Співвідношення понять «боєприпаси» і «вибухові речовини» у кримінальному праві. *Право України*. 1997. № 2. С. 27–30.

15. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

16. Про право на цивільну вогнепальну зброю : Проект Закону України від 25.06.2021 р., реєстр. № 5708. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

17. Про право на самозахист та володіння цивільною вогнепальною зброєю : Проект Закону України від 13.07.2021 р., реєстр. № 5708-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/828674>.

REFERENCES

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Streltsov, E.L. (Ed.). Uholovnoe pravo Ukrainy. Obshchaia y Osobennaia chasty. Kharkiv: Odyssei [in Russian].

3. Sokolovskýi, V.L. (2017). Hromadska bezpeka yak objekt zlochynu. *PhD Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Bilenchuk, P.D., Kofanov, A.V., Suliava, O.F. (2004). Zbroieznavstvo: pravovi osnovy obihu vohnestrilnoi zbroi. Porivnialnyi analiz vitchyznianoho ta zarubizhnoho zakonodavstva: Ukraina. Yevropa. Svit. Kyiv, Mizhnarodna orhanizatsiia „BeeZone”, 337–359 [in Ukrainian].
5. Protokol «Proty nezakonnoho vyhotovlennia ta obihu vohnepalnoi zbroi, yii skladovykh chastyn i komponentiv, a takozh boieprypasiv do nei, yakii dopovniuie Konventsiiu Orhanizatsii Objiednanykh Natsii proty transnatsionalnoi orhanizovanoi zlochynnosti» vid 31.05.2001 r. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792.
6. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok vyluchennia ta predannia na zberihannia do orhaniv vnutrishnikh sprav vyluchenoj u porushnykiv pryrodookhoronnoho zakonodavstva vohnepalnoi ta inshoi zbroi i boieprypasiv: Nakaz Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy № 56/m vid 31.03.2003 r. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0298-03>.
7. Instruksiiia pro poriadok vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, obliku, perevezennia i vykorystannia vohnepalnoi zbroi, boieprypasiv do nei i vybukhovyx materialiv: zatverdzhena nakazom MVS Ukrainy vid 25.03.1993 r. № 164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/page>.
8. Pro sudovu praktyku u spravakh pro khulihanstvo: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy № 10 vid 22.12.2006 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>.
9. Pro derzhavnu pidtrymku pidpryiemstv, naukovo-doslidnykh instytutiv i orhanizatsii, yaki rozrobliaiut' ta vyhotovliaiut' boieprypasy, yikh elementy ta vyroby spets khimii: Zakon Ukrainy vid 21.09.2000 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1991-14#Text>.
10. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vykradennia ta inshe nezakonne povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy prypasamy, vybukhovymy rehovynamy, vybukhovymy prystroiamy chy radioaktyvnymy materialamy: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy № 3 vid 26.04.2002 r. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.
11. Pro povodzhennia z vybukhovymy materialamy promyslovoho pryznachennia: Zakon Ukrainy vid 23.12.2004 r. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2288-15>.
12. Navročkyi, V.O. (1997). Zlochyny proty hromads'koi bezpeky, hromads'koho poriadku ta narodnoho zdorov'ia: leksii dlia studentiv yurydychnoho fakultetu. Lviv [in Ukrainian].
13. Holubosh, V.V. (2019). Kryminalna vidpovidalnist' za zlochyny proty hromads'koi bezpeky, predmetom yakyykh ye zbroia, boiovi prypasy, vybukhovi rehovyny ta vybukhovi prystroi (statti 262, 263, 263-1, 264 KK Ukrainy). *PhD Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

14. Bielokoniev, V.M. (1997). Spivvidnoshennia poniat' «boieprypasy» i «vybukhovi rehovyny» u kryminalnomu pravi. *Pravo Ukrainy*, 2, 27–30 [in Ukrainian].

15. Dzhuzha, O.M., Savchenko, A.V., Cherniei, V.V. (Eds.). (2018). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar* Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

16. Pro pravo na tsyvilnu vohnepalnu zbroiu: Proekt Zakonu Ukrainy vid 25.06.2021 r., reiestr. № 5708. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>.

17. Pro pravo na samozakhyst ta volodinnia tsyvilnoiu vohnepalnoiu zbroieiu: Proekt Zakonu Ukrainy vid 13.07.2021 r., reiestr. № 5708-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/828674>.

Matiushenko Olena. Firearms, ammunition, explosives: problem issues of definition in Art. 262 and Art. 410 of the Criminal Code of Ukraine

The article is devoted to defining the characteristics of firearms, ammunition, explosives as objects of criminal offenses provided for by Art. 262 and Art. 410 of the Criminal Code of Ukraine. It is shown that firearms, military supplies and explosives are common items for the specified norms (Article 262 and Article 410 of the Criminal Code). The emergence of a unified approach to the definition of the concept of «weapon» has been established, and the analysis of scientific opinions regarding its definition has been carried out. The internationally recognized definition of firearms was analyzed.

The provisions of a number of current legal acts, which define and classify firearms, ammunition, and explosives, have been analyzed. It was determined that ammunition is a type of weapon, and explosives are one of the types of military substances.

Draft Laws of Ukraine «On the right to civilian firearms» were studied, reg. No. 5708 dated 06/25/2021 and «On the right to self-defense and possession of civilian firearms», reg. No. 5708-1 dated 13.07.2021, the purpose of which is to ensure the right of citizens to active personal protection of life and health from criminal encroachments with the help of firearms, as well as to bring the existing normative regulation of the handling of weapons into compliance with the Constitution of Ukraine, strengthening compliance with the regime of legality in matters of determining the legal regime of ownership of weapons, establishing the rights and obligations of individuals and legal entities regarding the production, acquisition, possession, disposal and use of weapons and ammunition, regulation of other social relations directly related to this. The distinction between the concepts of weapons, firearms, and military supplies is defined in the provisions of the draft laws.

A conclusion was made about the need to legislate the concept of objects of crimes that violate the rules of handling objects that pose an increased danger. The validity of the proposal to expand the range of subjects in the crime provided

for in Art. 262 of the Criminal Code by including other combat substances, which, as proved in the article, include explosives. Attention is focused on the validity of such a position and the need for its implementation in order to improve the norms of the CC.

Key words: *criminal offenses against public safety, military criminal offences, objects that pose a heightened danger, firearms, ammunition, explosives.*